

Opatření děkanky č. 35/2023

Etická komise pro výzkum Fakulty sociálních studií

Článek 1

Úvodní ustanovení

1. Opatření upravuje zřízení a postupy Etické komise pro výzkum Fakulty sociálních studií (dále jen „FSS“) Ostravské univerzity (dále jen „OU“).
2. Etická komise pro výzkum Fakulty sociálních studií (dále jen „EKV“) je zřízena v souladu s článkem 8 bodem 3 Etického kodexu zaměstnanců a studentů OU.
3. V situacích neupravených v tomto opatření se EKV řídí Etickým kodexem zaměstnanců a studentů OU.

Článek 2

Účel Etické komise pro výzkum FSS

1. Pro potřeby posuzování etických aspektů výzkumu prováděného na FSS OU se ustavuje EKV. EKV podporuje povědomí o etických zásadách výzkumu na FSS OU, usiluje o posílení znalostí etických standardů společenskovedního výzkumu a jejich respektování.
2. EKV posuzuje návrhy výzkumných projektů připravovaných na fakultní úrovni a financovaných OU jako přímým poskytovatelem a také výzkumných záměrů vysokoškolských kvalifikačních prací (dále jen „VŠKP“) FSS OU dle článku 4.
3. EKV posuzuje zejména skutečnost, zda metodika výzkumu v navrhovaném projektu nebo VŠKP není v rozporu s etickými normami a obecnými právními předpisy (ochrana osobních údajů, zacházení s biologickým materiálem lidských subjektů včetně zacházení s biologickým materiálem lidského původu).
4. Úkolem EKV je zajistit, aby v průběhu výzkumu byla respektována práva, důstojnost, zdraví a bezpečnost osob – účastníků plánovaného výzkumu.
5. Ve svých rozhodnutích může komise vydávat závazná doporučení týkající se posílení etických otázek výzkumu v projektech a při zpracovávání VŠKP.

Článek 3

Členství v Etické komisi pro výzkum FSS

1. EKV má pět členů, včetně předsedy, a jednoho náhradníka.
2. Předsedou/předsedkyní EKV (dále jen „předseda/předsedkyně“) je proděkan/ka pro vědu a výzkum.

3. Členy komise a náhradníka navrhuje předseda/předsedkyně. Děkan/ka FSS jmenuje členy EKV po předchozím projednání ve Vědecké radě FSS OU.
4. Člen EKV (dále jen „člen“) má povinnost se aktivně podílet na její činnosti.
5. Člen nesmí zneužít informace o obsahu posuzovaných projektů.
6. Náhradník zastupuje člena v případě dlouhodobé odůvodněné nepřítomnosti daného člena. V toto období plně přebírá jeho práva a povinnosti. V průběhu zasedání EKV má náhradník práva zastupovaného člena.
7. Funkční období člena a náhradníka je pětileté. Člen a náhradník mohou být jmenováni opakovaně.
8. Členství, resp. náhradnictví, zaniká odstoupením člena, resp. náhradníka, na jeho vlastní žádost, smrtí člena, resp. náhradníka, nebo odvoláním děkanem/děkankou po schválení Vědeckou radou FSS OU.

Článek 4

Důvody podání žádostí o etické schvalování EKV

1. Žádost o etické schvalování EKV se podává zejména v případech:
 - a) výzkumu se účastní ohrožené skupiny, zejm. děti, senioři s demencí, klienti s mentálním postižením apod.,
 - b) výzkum se dotýká zacházení s biologickým materiálem lidského původu,
 - c) výzkum vyžaduje zpracování osobních údajů zvláštní kategorie vypovídajících zejména o rasovém či etnickém původu, politických názorech, náboženském vyznání či filozofickém přesvědčení, členství v politických stranách, členství v odborech, a údaje o zdravotním stavu či o sexuálním životě nebo sexuální orientaci fyzické osoby,
 - d) výzkumník při realizaci výzkumu je ve střetu zájmů ve vztahu ke zkoumaným osobám, např. kolize rolí – neformální pečovatel versus výzkumník, nebo sociální pracovník versus klient, nadřízený versus výzkumník apod.,
 - e) schválení vyžaduje redakce časopisu pro zahájení recenzního řízení nebo grantová agentura v rámci hodnocení projektové žádosti.
2. Projekty využívající anonymní dotazníkové šetření v široké populaci nemusí být předmětem posouzení EKV.

Článek 5

Jednání Etické komise pro výzkum FSS

1. EKV zasedá podle potřeby, nejméně však třikrát ročně. Termíny řádných zasedání EKV jsou zveřejněny ve veřejné části internetových stránek FSS OU společně s mezním termínem pro podání žádostí o etické schválení.
2. Zasedání svolává a řídí předseda/předsedkyně EKV nebo jím pověřený člen.
3. EKV je usnášeníschopná, pokud je přítomna nadpoloviční většina jejích členů.
4. Je-li člen návrhatelem nebo členem řešitelského týmu projednávaného výzkumného projektu/záměru je z projednávání daného projektu/záměru vyloučen z důvodu střetu zájmů. Člen může rovněž deklarovat střet zájmů ze subjektivních důvodů, v tomto případě je rovněž z projednávání daného projektu/záměru vyloučen.
5. Střet zájmů je člen povinen ohlásit předsedovi/předsedkyni bezprostředně poté, co se o něm dozví, nejpozději na prvním zasedání, jehož předmětem je projednávání

podnětu, v rámci něhož je daný člen ve střetu zájmů. V případě, že je ve střetu zájmů předseda, tak tuto skutečnost oznámí neprodleně členům komise.

6. Bude-li z důvodu střetu zájmů z rozhodování vyloučeno tolik členů, že komise nebude usnášení schopná, nastoupí pro tento případ na jejich místo náhradník.
7. Jednání EKV je neveřejné. Je-li to nutné, je EKV oprávněna vyžádat si případné další podklady včetně stanovisek a vyjádření. Jednání se mohou účastnit další osoby, zejména odborníci poskytující EKV stanoviska k projednávaným návrhům, a to na pozvání EKV; o pozvání takových osob se usnáší EKV většinou hlasů přítomných členů. Jednání se vždy může účastnit navrhovatel předkládaného výzkumu.
8. O jednání EKV včetně výsledku hlasování se pořizuje písemný záznam. Ten pořizuje tajemník/tajemnice EKV, kterým je referent/ka pro vědu a výzkum FSS OU. Tajemník/tajemnice EKV se účastní všech zasedání, nemá však práva jmenovaných členů.

Článek 6

Předkládání návrhů výzkumných projektů/záměrů

1. EKV posuzuje návrhy výzkumných projektů/záměrů na podnět navrhovatele, resp. hlavního řešitele projektu/realizátora výzkumu (např. studenta či akademického pracovníka řešícího projekt v rámci Studentské grantové soutěže, studenta realizujícího výzkum v rámci vysokoškolské kvalifikační práce), jiného zaměstnance, studenta nebo z vlastní iniciativy.
2. Návrh se podává na formuláři Žádosti pro etické schválení výzkumného projektu/záměru, který je součástí Přílohy 1 tohoto opatření. *Formulář žádosti je dostupný v českém a anglickém jazyce.*
3. Návrh výzkumného projektu/záměru je předkládán předsedovi/předsedkyni prostřednictvím tajemníka/tajemnice EKV.
4. Je vhodné předložit žádost EKV nejméně 4 týdny před uzávěrkou podání návrhu projektu poskytovateli dotace, resp. plánovaným započítáním řešení interního projektu včetně zahájení výzkumu v rámci VŠKP.
5. Projekt musí být komisi předložen k projednání ještě před zahájením řešení. Schválení EKV nelze získat zpětně, tj. v průběhu řešení projektu nebo po jeho ukončení. Výzkumná data získaná před obdržení souhlasného stanoviska EKV nemohou být využívána ve výzkumu.
6. V rámci zpracování VŠKP nesmí být výzkum zahájen před získáním souhlasného stanoviska EKV.

Článek 7

Hlasování Etické komise pro výzkum FSS

1. Návrhy výzkumných projektů/záměrů předkládá EKV k hlasování předseda/předsedkyně.
2. EKV hlasuje takto:
 - a) předseda i každý člen má jeden hlas;
 - b) k přijetí návrhu stanoviska je potřeba nadpoloviční většiny hlasů všech členů;
 - c) na návrh předsedy/předsedkyně nebo kteréhokoliv člena je hlasování tajné;
 - d) hlasující může „souhlasit“, „nesouhlasit“, nebo „zdržet se hlasování“.

3. V rámci hlasování je rozhodováno o souhlasném nebo zamítavém stanovisku EKV. V případě zamítavého rozhodnutí komise uvede zdůvodnění, příp. konkrétní odstranění výhrad podmiňující schválení projektu/záměru.
4. EKV může hlasovat korespondenčně (dále jen „per rollam“) i bez předchozího projednání na zasedání komise.
5. Rozhodování per rollam:
 - a) předseda/předsedkyně zašle návrh vyjádření všem jejím členům na pracovní e-mailovou adresu;
 - b) návrh vyjádření obsahuje podklady potřebné pro rozhodnutí a lhůtu pro vyjádření člena, nejméně však 7 dní.
6. O hlasování per rollam tajemník/tajemnice EKV pořizuje zápis.

Článek 8 **Změny v průběhu realizace výzkumu schváleného Etickou komisí pro výzkum FSS**

1. Došlo-li v průběhu realizace výzkumu ke změnám v položkách, které byly schváleny v původní žádosti pro etické schválení výzkumného projektu/záměru, musí žadatel požádat o schválení změn.

Článek 9 **Závěrečná ustanovení**

1. Toto opatření je závazné pro všechny pracovníky a studující na FSS OU.
2. Opatření nabývá platnosti a účinnosti dne 27. dubna 2023.

V Ostravě, 27. dubna 2023

doc. PhDr. Alice Gojová, Ph.D., v.r.
děkanka FSS OU

Zpracovala: doc. PhDr. Jelena Petrucijová, CSc., proděkanka pro VaV FSS OU
Rozdělovník: Portál OU